

Jesmo li zaboravili na važnost slušanja, govora i govorničkih vještina u obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju?

Bakota, Koraljka

Source / Izvornik: **Didaktika in metodika poučevanja/Didactics and teaching 2023: zbornik, 2023, 315 - 318**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:257:180082>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-05**

Repository / Repozitorij:

[SUVAG Polyclinic Repository](#)

DIDAKTIKA IN METODIKA POUČEVANJA

DIDACTICS AND TEACHING

MIB d.o.o.
MIB EDU
ITEI

ZBORNİK/Book of papers

IX. on-line mednarodna (Hrvaška, Velika Britanija, ZDA, Srbija, Slovenija, Črna Gora) strokovna konferenca/IX. on-line international (Croatia, Great Britain, USA, Serbia, Slovenia, Montenegro) conference

DIDAKTIKA IN METODIKA POUČEVANJA
DIDACTICS AND TEACHING

ZBORNİK/Book of papers

IX. on-line mednarodna (Hrvaška, Velika Britanija, ZDA, Srbija, Slovenija, Črna Gora) strokovna konferenca/IX. on-line international (Croatia, Great Britain, USA, Serbia, Slovenia, Montenegro) conference

JESMO LI ZABORAVILI NA VAŽNOST SLUŠANJA, GOVORA I GOVORNIČKIH VJEŠTINA U OBRAZOVANJU UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU?

Sažetak: Vještine slušanja, govora i komunikacije bitne su za cjelokupan razvoj učenika, posebice onih s poteškoćama u razvoju. One su važne za akademski uspjeh, kao i za izgradnju međuljudskih odnosa, izražavanje emocija i snalaženje u svakodnevnim životnim situacijama. Kako smo naglo prešli iz auditivne kulture življenja u vizualnu, poteškoće s obradom informacija i razumijevanjem složenih jezičnih struktura su vidljivije i prisutnije. Česta uporaba digitalnih tehnologija je dovela do promjena u načinu na koji komuniciramo i razumijemo informacije. Usredotočujući se na vještine slušanja, govora i komunikaciju, odgojno – obrazovni djelatnici mogu primjenom specifičnih metoda poboljšati sposobnosti slušanja i razumijevanja te posebice učeničkih govorničkih vještina. U radu će se prikazati neki verbotonalni metodološki postupci koji potiču slušanje, govor i govorničke vještine a koje odgojno-obrazovni djelatnici mogu primjenjivati u radu s učenicima u redovitim školama u svrhu poboljšanja akademskog uspjeh učenika, razvoju alata koji su im potrebni za uspješnu komunikaciju u svakodnevnom životu.

Ključne riječi: slušanje, govor, govorničke vještine, verbotonalni metodološki postupci

HAVE WE FORGOTTEN THE IMPORTANCE OF LISTENING, SPEAKING AND SPEAKING SKILLS IN THE EDUCATION OF STUDENTS WITH DEVELOPMENTAL DIFFICULTIES

Abstract: Listening, speech and communication skills are essential for the entire development of students, especially those with disabilities. They are important for academic success, as well as for the construction of interpersonal relationships, expressing emotions and navigating in everyday life situations. As we abruptly moved from the auditory culture of living in visual, difficulty processing information and understanding of complex linguistic structures are more visible in present. Frequent use of digital technologies has led to a shift in the way we communicate and understand information. Focusing on listening, speech and communication skills, educational staff can improve the abilities of listening and understanding and especially their speech skills by applying specific methods. The paper will show some verbototal methodological procedures that encourages listening, speech and speech skills that educational staff can apply in working with students in regular schools to improve the academic success of the student, the development of the tools they need for successful communication in everyday to life.

Key words: listening, speech, speech skills, verbotonal methodological procedures

Uvod

Uspješna komunikacija podrazumijeva izražavanje misli, emocija i stavova koji utječu na prirodu međuljudskih odnosa. Komunikolog P. Watzlawick smatra da je komunikacija *conditio sine qua non* ljudskoga života i društvenoga uređenja (Tomić, Radalj i Jugo, 2020). Ona je rezultat međudjelovanja psiholoških, kognitivnih i socijalnih čimbenika (Jovanović-Simić, Duranović i Petrović-Lazić, 2017). Iako komuniciramo 7 % verbalno (sadržaj poruke), 38 % glasom (kako nešto kažemo, što naglašavamo, pauze i razlike u ritmu govora) i 55 % proksemički i kinezički (promjenom u izrazu lica, tjelesnim dodirima, sl.) (Zrilić, 2010), govor je najučinkovitije sredstvo komunikacije. Za razliku od govora, govorničke vještine se razvijaju, uvježbavaju, uče i nadograđuju cijeli život. U digitalnom dobu, stječe se dojam da govorničke vještine postaju manje važne. Način komunikacije se mijenja, za prijenos informacija koriste se kratke i brze poruke u virtualnim prostoru, a za prijenos emocija emotikoni.

Umjesto pogleda u oči, u komunikaciji se pogled spušta na ekran i time nestaje izravna socijalna interakcija koja nedvojbeno utječe na razvoj socijalnih kompetencija. Komunikacija utječe na razvoj osobnog identiteta jer stupanjem u interakciju s drugima, osoba dobiva povratne informacije o sebi i svojoj poziciji u socijalnom kontekstu (Tubbs, 2013: 186). Postavlja se pitanje kako se stvara osobni identitet mlade osobe u digitalnom okruženju

kada se komunikacija odvija više putem medija nego s roditeljima, prijateljima i učiteljima. Kada govorimo o djeci s teškoćama u razvoju, poglavito o djeci koja zbog govorno-jezičnih poremećaja imaju poteškoća u razumijevanju manje zahtjevnih komunikacijskih obrazaca, još ne znamo kako digitalna komunikacija utječe na njihove komunikacijske sposobnosti. Uloga medija poglavito Interneta i društvenih mreže kao što su Facebook, Tik Tok, Instagram i sl. je sve veća i ima sve veći utjecaj u usvajanju komunikacijskih i socijalnih vještina (Ciboci i sur., 2019). Internet je posljednjih nekoliko godina postao vrlo važan medij za djecu te ima važnu ulogu i u komunikaciji među djecom zahvaljujući brojnim novim mogućnostima koje pruža (Ciboci, 2018). Možemo se s pravom pitati tko nam odgaja djecu. Do prije petnaestak godina to su bili učitelji i roditelji i stalno smo naglašavali partnersku ulogu u tom trokutu dijete – roditelji – škola. Danas njihovo mjesto preuzimaju medijski formati koji nisu više jednosmjerni nego aktivno formiraju etičke, moralne i sve ostale odgojne vrijednosti djece i mladih.

O značaju govorničkih i komunikacijskih vještina dionika sustava odgoja o obrazovanju

U odgoju i obrazovanju sve se više govori o važnosti razvoja socijalnih kompetencija učenika. Nedostatak kvalitetne komunikacije među učenicima su prepoznali nastavnici, učitelji i drugi sudionici odgojno-obrazovnog procesa (Dević, 2017). Da bi učenici postali dobri govornici i komunikatori, trebaju ih podučavati učitelji koji su svojim govorno-jezičnim vještinama i znanjima dobar model učenicima. Iznimna je uloga učitelja u razvijanju komunikacije i govorničkih vještina. Učitelj najprije mora ovladati umijećem govora i tada će moći utjecati na učenika na više razina usvajanja nastavnog sadržaja (Abdusalomovich, 2021). Iako je odgojno-obrazovnim djelatnicima govorni izričaj glavni alat u prenošenju znanja, u tradicionalnom obrazovanju govorne vještine, odnosno sposobnost govornog izražavanja nisu rezultat posebnog obrazovanja. U istraživanju provedenom na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u kojemu su ispitanici bili studenti završnih godina Učiteljskoga studija te koji tijekom studiranja nisu imali kolegije vezane uz govorništvo, rezultati ukazuju da bi kolegiji vezani uz govorništvo trebali biti zastupljeni na učiteljskim fakultetima (Topić, 2022). U istraživanju u kojemu je sudjelovalo 438 učitelja osnovnih škola RH, na pitanje o korisnosti uvođenja govorništva u osnovnoškolski odgojno-obrazovni sustav u Hrvatskoj, njih 405 odgovorilo je potvrdno (Sunara-Jozek, 2019). O potrebi razvijanja govorničkih vještina učenika piše i Juel naglašavajući da taj segment ima naročito utjecaja za razvijanje demokratskog suvremenog društva i građanskih prava svakog pojedinca (Juel, 2021). Istraživanje u kojemu je sudjelovalo 1537 odgojno-obrazovnih djelatnika a koje se odnosilo na procjenu vlastitih govorničkih vještina i radne samoefikasnost, pokazalo je da su govorničke vještine odgojno-obrazovnih djelatnika važne za provođenje kvalitetnog nastavnog procesa. Rezultati istraživanja pokazali su da su odgojno-obrazovni djelatnici uglavnom zadovoljni svojim govorničkim vještinama, ali da postoji prostor za napredak, poglavito u području oslobađanja od straha od javnih govora i pripreme sažetih i informativnih govora. Rezultati pokazuju da su vještina dobrog govorništva i osjećaj kompetentnosti i samopouzdanosti povezane te da će se oni odgojno-obrazovni djelatnici s razvijenijim govorničkim vještinama izjasniti o višoj razini radne samoefikasnosti (Bakota, Pavičić Dokoza i Punjek, 2023).

O programima koji potiču razvoj govorničkih i komunikacijskih vještina

Na tragu potrebe da retorika i govorničke vještine ponovno zauzmu vodeće mjesto u komunikaciji i razvijanju socijalnih kompetencija, ističemo programe koji se provode u Poliklinici SUVAG i Hrvatskoj verbotonalnoj udruzi i koji se ne odnose samo na učenike s teškoćama u razvoju nego i na sve one koji imaju poteškoća u javnom istupanju. Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG u Zagrebu, već više od 60 godina djeluje u području rehabilitacije slušne i govorno-jezične patologije. Interdisciplinarni pristup svakom pacijentu

je utemeljen u konceptu Verbotonalnog sistema, originalne znanstvene teorije na području govorne komunikacije akademika i utemeljitelja SUVAG-a, Petra Guberine, koji je krenuo od spoznaje iz opće lingvističke teorije, audiologije i neuropsihološke teorije slušne percepcije do razvoja Verbotonalne metode koja se bavi govornom komunikacijom.

„Program usavršavanja govorničkih vještina primjenom Verbotonalne metode“ je sastavljen na temeljima tog interdisciplinarnog pristupa, poštujući temeljne postulate Verbotonalne metode, ali i potrebe polaznika. Nastavne su cjeline osmišljene na način da polaznicima s govorno-jezičnim poteškoćama omoguće usvajanje teorijskih i praktičnih znanja te vještina izražavanja. Govorničke vještine omogućavaju polaznicima da na učinkovit način izraze svoje misli, ideje, kreativne potencijale, te da znanja i iskustva koja su stekli u različitim područjima djelovanja prenesu drugima na najučinkovitiji način. Poticanje govorničkih vještina potrebno je, ne samo za ostvarivanje uobičajenih zadanih akademskih postignuća, nego i za postizanje kompetencija koje će ih u budućnosti učiniti konkurentnima na tržištu rada. Program pruža mogućnost djelotvornog razvoja govorničkih vještina i kod osoba kojima je to zbog govornih i jezičnih poremećaja veći izazov nego ostaloj populaciji (Tuta i sur., 2023). Osim s patologijom slušanja i govora, Poliklinika SUVAG i Hrvatska verbotonalna udruga su verbotonalne spoznaje proširila na usvajanje govora i govorničkih vještina kod usvajanja stranog jezika. U Školi stranih jezika SUVAG, primjenjuje se AVGS metoda koja naglasak stavlja na učenje stranog jezika kroz situacije, iz konteksta se shvaća značenje pojedinih fraza, struktura i riječi. Govor, komunikacija od središnjeg su značaja i konačan ishod. Strani jezik se usvaja kao i materinji, sa istim ritmom, intonacijom, naglaskom i govorom tijela kao i onaj izvornih govornika. Po AVGS-u govor se istovremeno usvaja sa pravilnom intonacijom, izražajem lica, pokretom i gestama. tj. - govor i pokret se usvajaju istovremeno (Tuta i sur., 2023). Ponavljanje pri vježbanju govora neophodno je na stranom jeziku i zbog toga što uvelike razbija strah od javnog nastupa koji je u ovom slučaju još izraženiji obzirom i na gramatičke pogreške koje se mogu dogoditi u govorno-jezičnom izražaju na stranom jeziku.

Zaključak

Svjedoci smo velikih promjena u društvu ali i na osobnoj razini svakog pojedinca s obzirom na sveprisutan utjecaj digitalnih tehnologija. Svakodnevni život nam je lakši i jednostavniji, pristup informacijama je lako dostupan, komunikacija se može ostvariti s ljudima iz bilo kojeg dijela svijeta... Digitalne tehnologije imaju u obrazovanju revolucionarnu ulogu i moguće je da će u budućnosti učiteljski posao biti potpuno drugačije dizajniran. Brojne su prednosti digitalne revolucije ali u jednom segmentu, kada govorimo o odgoju djece i mladih, govorna komunikacija ima nezamjenjivu ulogu. Razvijanje socijalnih vještina, empatije, društvene osjetljivosti ne može se ostvariti ako u odgojnom procesu ne koristimo slušanje i govor sa svim govornim vrednotama kojima se iniciraju i osvještavaju emocije, etičke dileme i moralni stavovi pojedinca u osobnom i društvenom kontekstu.

Literatura

- Abdusalomovich, k. A. (2021). Oratory in teacher professional training importance of art. *European journal of molecular & clinical medicine*, 8(1), 756-762.
- Bakota, K., Pavičić Dokoza, K., & Punjek, L. (2023). Povezanost govorničkih vještina s radnom samoeфикасноšću odgojno-obrazovnih djelatnika. rukopis, The international conference Corpora in Language learning, Translation and Research: Proceedings.
- Ciboci, L., Gazdić-Alerić, T., Kanižaj, I. (2019). Percepcija ravnatelja osnovnih škola o važnosti medijske pismenosti u primarnome obrazovanju. *Communication Management Review*, 04 (01), 60-77.
- Ciboci, I. (2018). Medijska pismenost učenika osmih razreda u zagrebu. *Medijske studije*, 9 (17), 23-46.
- Dević, I. (2017). Poželjne osobine nastavnika u osnovnoj školi (diplomski rad). Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju. Preuzeto s: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:536466>
- Jovanović-Simić, N., Duranović, M., & Petrović-Lazić, M. (2017). Govor i glas. Foča: Medicinski fakultet.
- Juel, H. (2021). The need for oratory skills in the digital age. A phenomenological approach to teaching speech today. *Nordicum-mediterraneum*, 16(1). doi:10.33112/nm.16.1.2

- Sunara-Jozek, D. (2019). Govorništvo – potreba u hrvatskomu odgojno-obrazovnomu sustavu. *Život i škola*, 65(1-2), 171-180. doi:10.32903/zs.65.1-2.13
- Topić, J. (2022). Učitelj kao idealni govornik u nastavi (diplomski rad). Zagreb: Učiteljski fakultet. Preuzeto s: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:522607>
- Tubbs, S. L. (2013). *Komunikacija; principi i konteksti*. Beograd: Clio.
- Tuta Dujmović, M., Aras, I., Bakota, K. i Balić, T. (2023). Improving rhetorical skills by using the Verbotonal method. U D. Tomić, (Ur.), J. Vlašić Duić, (Ur.), E. Pletikos Olof, (Ur.), *Rhetorical Research & Didactics* (str. 151-171). Centre for Applied Rhetoric.
- Tomić, Z., Radalj, M., & Jugo, D. (2020). Javna komunikacija. *Hum*, 15 (23.), 7-37.
- Zrilić, S. (2010). Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. *Pedagoški istraživanja*, 7(2), 231-242.